

Dr. Bartók István (egyetemi docens, Corvinus Egyetem) arról szól, hogy minden gazdaság összetett, és így a különböző keresztmetszetű elemzések más-más képet mutatnak. Példaként említette, hogy Magyarország, bár high-tech exportja magas, nem tekinthető innovatív gazdaságnak. E sokszínűség miatt fontosnak, de igen nehéznek ítélte a GEI-index összeállításának feladatát.

Szerb László az elhangzottak kapcsán azt emelte ki, hogy az indexképzés információsúrités (úgy, mint pl. a faktoranalízis) – s nem benchmarkig (azaz olyan összehasonlítás, mely a jó gyakorlat feltárása céljából a legjobbhoz mér). Más szóval az index a teljesítményt értékeli, nem feladata a szociálpolitikai programok (pl. a vállalkozássegítés) megalapozása. A vállalkozáspolitikai fő támaszának pedig az oktatáspolitikát ítélte.

Dr. Bélyácz Iván (akadémikus, tanszékvezető egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem) ugyancsak a vállalkozás fogalom problematikáját érintette. Elsőként arra emlékeztetett, hogy a 30-40 évvel ezelőtti vállalati struktúra csúcsára állított piramis volt (melyet 300 nagyvállalat és 50 középvállalat alkotott), s a változás mértékét azzal jellemezte, hogy most 1000 nagyvállalat és 1,2 millió „vállalkozás” van regisztrálva. Kiemelte azonban, hogy a piramis csúcsa változatlanul a hozzáadott érték 80%-át állítja elő, majd arra következtetett, hogy az 1,2 millió kisvállalat nem lenne képes a társadalom számára szükséges mennyiségű hozzáadott érték megtermelésére. Továbbá, a hazai vállalati szerkezet bajaira utaló fő jelnek azt ítélte, hogy bár elvileg négyszázezer embert kellene minimálbáron foglalkoztatni, 1,4 millió ember van mi-

nimálbáron bejelentve. Ez azt mutatja ugyanis, hogy nem tudni, valójában mekkora a vállalati szektor. A becslések erőteljesen különböznek; egyes kimutatások szerint 1,6 millió vállalat is van, az EU-statisztikák szerint azonban csak hétszázezer van, s minimum két alkalmazottat csupán 228 ezer foglalkoztat. Mindezek miatt elkerülhetetlennek látta a vállalkozás, illetve az önellátó háztartás megkülönböztetését.

Dr. Papanek Gábor (a bizottság elnöke, professzor emeritus) zárszavában mind a módszertan jobb megértése, mind a hazai vállalkozások jellemzőinek feltárása szempontjából igen hasznosnak vélte a vitát. Az elhangzottakhoz hozzáfűzte, hogy nézete szerint a mutatók párosítása mellett az aggregálás, így a súlyozás kérdésköre (különösen a kizáró – az adott ponton jelentkező hiányt más tényezőkkel nem kompenzálható – kritériumok kezelése) is fontos. S úgy vélte, hogy a magyar adatsorokban az intézményi faktorok az emberi tényezők gyengeségét jelzik.

Perényi Áron

Lábjegyzet

¹ Szerb L.: A Globális Vállalkozói Index (GEI) képzése és Magyarország vállalkozói helyzete.; Acs J. Z. - Szerb L.: A Globális Vállalkozói Index (GEI) képzése és Magyarország vállalkozói helyzete nemzetközi összehasonlításban.

² Amint erre Román Zoltán rámutatott „A kis- és középvállalatok és a vállalkozási készség” (KSH, 2006) tanulmányában, a vállalkozás szó magyar értelmezése zavaros. Valójában a vállalkozás egy cselekmény, melynek keretében a vállalkozó új gazdasági tevékenység végzését készíti elő és vállalja fel, a vállalat viszont egy szervezeti forma. A hazai szóhasználat, például az elterjedt kisvállalkozás kifejezés azonban összemossa e két értelmezést.

KÖNYVISMERTETŐ

Elliot Aronson

A TÁRSAS LÉNY

Akadémiai Kiadó, Budapest, 2008

A nyugalmazott amerikai egyetemi professzor A társas lény című könyve harminc évvel ezelőtt jelent meg először magyar fordításban. Azóta a szerző sikeres szociálpszichológiai munkáját többször átdolgozta és kibővítette. Erre az időközben felmerült aktuális problémák (az iskolai erőszak fokozódása, a diszkrimináció és az agresszióerősödés, a 2001. szeptember 11-i terrortámadás) és azok társadalmi-lélektani következményei miatt volt szükség. A szerző az amerikai szociálpszichológia legkitűnőbb művelője, olvasmányos stílusban – a tudományág szakmai és etikai követelményeit szem előtt tartva – szól a mindannyiunkat érintő és érdeklő társadalmi kérdésekről (konformitás öngazolás, társas megismerés, előítélet, szeretet stb.). Legutóbb a könyv tizedik amerikai kiadására került sor, s ez jelent most meg magyarul Erős Ferenc, az MTA Pszichológiai Kutatóintézetének tudományos tanácsadója, a Pécsi Tudományegyetem tanára fordításában.

A szerző kilenc fejezetből álló könyvében először – Arisztotelésznek, az ember társas lényére és társas befolyásolásra, meggyőzésre vonatkozó alapelveiből kiindulva – a szociálpszichológia meghatározásával foglalkozik. Kifejti, hogy ez a tudomány olyan társas helyzeteket vizsgál, amelyek hatással vannak az emberek viselkedésére, véleményére. A társas befolyásolás eredményeként jelentkező konformitás pedig olyan véleményváltozás, amely valakitől, vagy egy csoporttól származó hatás következtében alakul ki. Részletesen megismerjük a konformitást növelő és csökkentő tényezőket, amelyek

közé – többek közt – az egyöntetűség, az elköteleződés, a felelősség, a kultúra stb. tartozik. Az emberek általános törekvése, szükséglete, hogy tartozzanak valahová, megismerjük ennek változatait (behódolás, azonosulás, engedelmesség stb.).

A harmadik fejezetben a tömegkommunikáció, a propaganda és a meggyőzés kapcsolatáról olvashatunk. A média véleményformáló hatását a hitelesség, a megbízhatóság és a vonzerő határozza meg. Nem mindenki győzhető meg egyformán; szerepet játszik ebben az önértékelés, az előzetes tapasztalat. Az sem közömbös, a közlés milyen módon történik; a hatékony közlésnek hiteles bizonyítékokon kell alapulnia és szakértelemmel rendelkező, megbízható egyéntől származik, akinek a képviselt álláspontja független a saját érdektől, és nem akarja a véleményünket befolyásolni. Amennyiben lényegtelen ügyről van szó, akkor is hagyjuk magunkat befolyásolni, ha tudjuk, hogy ebből az illetőnek haszna származik. A 2001. szeptember 11-i terrortámadás után azonban az amerikaiak megfogadták a hatóságok tanácsait, hiszen azok nagyon is valóságos bizonyítékokon alapultak.

A társas megismerés (negyedik fejezet) keretében először az emberi gondolkodásmód hiányosságairól, korlátairól, majd az eldöntendő kérdés megfogalmazásának fontosságáról és az információ elrendezéséről olvashatunk. A szerző foglalkozik az információ sorrendjének és mennyiségének a kérdésével, s az önéletrajzi emlékezéssel kapcsolatban kitér arra is, hogy az évek folyamán emlékeink egyre összefüggőbbek, de egyúttal kevésbé pontosak lesznek. Példákon keresztül mutatja be a visszanyert emlékek jelenlétét és azt, hogy hogyan irányítják viselkedésünket szokásaink és kialakult nézeteink. A társas viselkedés hibái

közt a személyiség fontosságának a túlbecsüléséről, az önmagunk iránti elfogultságról és az egocentrikus gondolkodással járó torzításokról olvashatunk a könyvben.

Az öngazolással foglalkozó ötödik fejezetben példák kíséretében arról olvashatunk, hogy az emberek általában hajlamosak arra, hogy igazolják saját cselekvéseiket, véleményüket, érzéseiket. Ezzel függ össze az is, hogy sokan nem szeretnek olyat látni vagy hallani, ami ellentétben van kívánságaikkal (régén megölték a rossz hírt hozó hírnököt). A szerző az iraki háború példájával (és más példákkal is) bizonyítja, hogy a már meghozott döntést milyen nehéz megváltoztatni. A továbbiakban az elégtelen igazolás pszichológiájával, a pedagógiában alkalmazott jutalmazásokkal, az erőfeszítésekkel elért cél igazolásával, az önértékelés jelentőségével, az alacsony és a magas önértékelésű személy viselkedése közti különbségekkel, a kellemetlen feszültséggel járó diszsonancia jelenségével ismerkedünk meg.

A hatodik fejezetben az emberi agresszióval, a hetedikben az előítélettel foglalkozik a szerző. Az előbbi olyan szándékos cselekvésnek nevezi, amely másoknak kárt vagy fájdalmat okoz. Példákkal világítja meg a média agresszióra ösztönző hatását, nem feledkezik meg az iskolai erőszakról sem, és a diszkrimináció politikai, társadalmi és lélektani következményeiről szintén beszámol. Megvizsgálja az agressziót kiváltó okokat is (idegrendszeri és kémiai okok, alkohol, fájdalom és diszkomfort, kirekesztés, megaláztatás stb.), és tanácsokat ad az erőszak mérséklésére. Az előítélet olyan ellenséges, negatív magatartás, amely valamely csoporttal szemben téves (vagy nem teljes) információkból származó általánosításokon alapul. Nyílt és rejtett formáinak bemutatása, okainak feltárá-

sa után az előítéletek csökkentésének a lehetőségével ismerkedünk meg.

A nyolcadik fejezetben a szerző a társas lényként élő embereknek egymáshoz való vonzódásának (szeretet, szerelem, érzékenység) okait vizsgálja meg. Foglalkozik a dicséret, az elismerés, a személyes tulajdonságok (fizikai vonzerő, hasonlóság, a közösségi kapcsolatok, közvetlenség, hatékony kommunikáció) eredményeivel, hatásaival is. Végül a könyv kilencedik fejezetében a szociálpszichológia tudományának a módszerével és eredményével, az etikai problémákkal ismerkedünk meg Elliot Aronsonnak a társas megismeréssel és kapcsolatokkal rendkívül sokoldalú megvilágításban foglalkozó, széleskörű szociálpszichológiai ismereteket nyújtó könyvében.

A kötetet részletes irodalomjegyzék, betűrendes tárgymutató (glosszárrium) és névmutató egészíti ki.

Rubóczy István

Dr. Körmendi Lajos –
Dr. Pucsek József

A LOGISZTIKA ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA

LOGISZTIKAI PÉLDATÁR

Saldo Pénzügyi Tanácsadó
és Informatikai Zrt., Budapest,
2008–2009

A két könyv szerzői sokoldalúan világítják meg a vállalat életében fontos szerepet betöltő logisztika lényegét és a vele kapcsolatos tennivalókat. Első könyvükben kifejtik, hogy a logisztika, mint az ellátás tudománynak magában foglalja az anyagok és terméke, valamint a hozzájuk kapcsolódó információknak a felhasználási helyre való juttatását kedvező költségfelhasználással, a vevő, fogyasztó elvárásait előtérbe helyezve. Napjainkra a logisztikai szemléletmód elsajátítása, gyakorlati alkalmazása döntő fontosságúvá vált a

vezetők számára a gazdasági versenyben a gazdálkodás valamennyi területén. A Bologna-könyvsorozatban megjelent kiadvány szerzői e szemléletmód kialakításához, a vevővel, fogyasztóval létrejövő kapcsolat átforgalmazásához nyújtanak segítséget. Könyvük első sorban a Budapesti Gazdasági Főiskola hallgatói számára készült, de a felsőfokú képzésben részt vevőkön kívül a gazdaság különböző területén működő vezetők és a logisztikai munkakörben foglalkoztatottak számára is ajánlható.

A könyvben a logisztika kialakulása, fejlődése, célja, jellemzői után a logisztikai lánc és a menedzsment szerepét, a logisztikai rendszerek felépítését ismerjük meg. Olvashatunk a hazai logisztikai központok kijelöléséről, működéséről, minőségéről. A rendeléslogisztika keretében képet kapunk a szállítási tervezés, szervezés központi szerepéről és a beszerzés irányításáról. Ez utóbbinak a célja a szállítási határidők pontos betartása, a szállítás megfelelő minőségének a biztosítása. Részletes útmutatást találunk a könyvben a beszerzésnek a vállalat életében betöltött döntő jelentőségéről, a beszerzési stratégiáról és modellekről, a vevői-szállítói kapcsolatok típusairól, a szállítók értékeléséről, minőségéről éppúgy, mint az ajánlati tevékenységről is.

A termelés logisztikájához az előállítási folyamat és a termelési rendszer irányítása tartozik, míg a minőségmenedzsment a minőségen (a termék, a vezetés, a munkamenet, az emberek közti kapcsolatok minősége) kívül a munkatársak képességeinek a kiaknázását is magában foglalja. Az anyagáramlási folyamat (ellátási lánc) részét képező készletezés célja, költségei, hatékonysága stb. után a készletezési rendszerekről, a raktározás szerepéről, folyamatáról és a különböző lehetséges megoldásokról kapunk tájékoztatást. A továbbiakban tájékozódhatunk az elosztási-értékesítési folyamat logisztikájáról, a nemzetközi szállítmányozás és a logisztika összefüggéseiről, majd a logisztika informatikai támogatásáról. Végül a logisztikai költségek és teljesítmények elemzésének a menetét, a

logisztika és a környezetvédelem kapcsolódási pontjait, valamint az Európai Unió környezetvédelmi stratégiáját ismerjük meg a könyvben.

A szerzők előbb ismertették könyvéhez kapcsolódó Logisztikai Példatár ugyancsak a Bologna-könyvsorozatban jelent meg 2009-ben. Célja az, hogy elősegítse a korábban megszerzett logisztikai ismeretek elmélyítését, azok gyakorlati alkalmazását a példák és feladatok megoldásainak bemutatása segítségével. A beszerzésekkel összefüggő feladatok a hatékonyságra, a beruházások megtérülésére, a gyártás gazdaságosságára, a beszerzések stratégiai fontosságára, valamint a szállítók értékelésére irányulnak. A termelés logisztikája keretében a termelésirányítás megszervezését, a gyártás ütemezését célozzák a példák és a feladatok. Az aggregált tervezés az értékesítési lehetőségeknek a rendelkezésre álló erőforrásokkal való összehangolását jelenti; s a feladatokat az összehangolandó tényezők (kereslet, kapacitások, költségek) figyelembevételével kell megoldani. Feladatokat találunk a szűk termelési keresztmetszetek feloldására is.

A minőségirányítással összefüggő feladatoknál a vevők kifogásai, a termelés-szolgáltatás hibáin, a beszállítók minőségi hiányosságain alapuló adatgyűjtésből kell kiindulni. Igen fontosak a minőségügyi mutatószámok elemzése, valamint a hibamegelőző és -javító eljárások is, mindezeket feladatok és példák világítják meg a helyes megoldások bemutatásával. A raktározás feladatai a raktárak üzemelésével, a raktári objektumok létesítésével, az anyagmozgatás feladatai a rendszerek összehangolásával függnek össze, a készletgazdálkodás feladatai pedig elemzéseket és értékeléseket tartalmaznak. Az értékesítéssel, elosztással, áruszállítással kapcsolatos logisztikai feladatok a fuvarkalkuláció készítését, az ajánlati árak értékelését foglalják magukban. Végül a logisztikai ráfordításoknak és a teljesítményeknek az összehasonlítására irányuló feladatokat az okmányok és tanúsítványok mintáinak bemutatásai követik a példatárban.

R. I.

VEZETÉSTUDOMÁNY

XL. ÉVF. 2009. 10. SZÁM / ISSN 0133-0179

CIKKEK ANGOL NYELVŰ ÖSSZEFOGLALÓI

**VALEYRE, Antoine – LORENZ, Edward –
– CARTRON, Damien – CSIZMADIA, Péter –
– GOLLAC, Michel – ILLÉSSY, Miklós –
– MAKÓ, Csaba**

Work organisational models in Europe and some characteristics of human resource management – An experiment to form of international paradigm map of work organisations (Part 1)

One of the most important employment and labour market aims of the Lisbon Strategy is the improvement of the quality of working life and productivity, the strengthening of social cohesion and to promote labour market activity. To achieve such ambitious goals it is necessary to map the forms of work organisation supporting both productivity growth and innovative/learning capacity of firms. The authors undertake this work by analysing the results of the European Working Condition Survey (2005). In the first part of the study the authors present the methodology of the analysis, the content of the four types of work organisations identified and their distribution by country and by economic sector.

TOARNICZKY, Andrea

Organizational socialization (Part 1)

The aim of this paper is to review and organize the relevant literature concerning organizational socialization along the following four questions: (1) How do we define organizational socialization?; (2) What is the role of time in the socialization process?; (3) One or many (relevant contexts)? and (4) How does the individual influence his/her own socialization process?

ANDÓ, Ildikó

Flow and empowerment

As Csikszentmihalyi and Goleman indicate in their theories, employees give their best performance in the state of *flow*. Since achievement is a matter of great importance for Hungarian companies and individual performance is in strong connection with it, one of the

biggest challenges for leaders is to create situations in which their subordinates can be in *flow* as long as possible. According to the world's leading researchers one efficient leadership method to approach *flow* experience is empowerment. The author of this paper conducted an online survey in 2008. By now two Hungarian multinational companies with 314 respondents joined the research. Based on the results of the survey this article will show how empowerment contributes for subordinates to experience *flow*. The author will try to answer the following questions: To what extent do employees experience *flow* during their work? Which groups of employees show untapped potentials? And how can empowerment reveal the hidden competencies of subordinates? This study presents how the results of the survey can support successful leadership activities in Hungarian companies.

BERÉNYI, László

Development of environmental consciousness

The author summarizes the results of his PhD-research and the experiences of OTKA T048849 and OTKA PD71685 researches about environmental consciousness. Key-elements of realizing a higher level of sustainable development are the suitable individual and organizational backgrounds behind the actions. This background means high level of knowledge, effectiveness and commitment. This study draws up the model and methodology of Sustainable Assessment Framework as the tool of developing organizational performance. Results presented by the size of the organizations denote the sightful position of large ones. But taking into consideration the representation of the SME's the problems are not solved. The study presents the comprehensive model of environmental consciousness as well. The PILOT research in connection with this model analyzes the level of attitudes and knowledge at elementary schools. Results show that reaching a higher level of sustainability is not easy. Changes are hard at individual but organizational level as well. By well-based financial and factual background we have great possibilities for advantageous changes.

VEZETÉSTUDOMÁNY

XL. ÉVF. 2009. 10. SZÁM / ISSN 0133-0179